

Policy Brief #70

Iunie 2020

Seria Policy Brief cuprinde texte bazate pe surse publice. Opiniile exprimate reprezintă punctele de vedere ale autorilor.

Scenarii pentru evoluția situației politice din Republica Moldova

Ileana Racheru*

La 17 iunie 2020, guvernul condus de Ion Chicu a rămas fără majoritatea parlamentară după ce deputata Efrosinia Grețu a depus o cerere pentru retragerea din Partidul Democrat și aderarea la grupul Pro Moldova. Cabinetul coordonat de Ion Chicu are în prezent susținerea certă a 50 deputați care provin din PSRM (Partidul Socialiștilor din R. Moldova) și PDM (Partidul Democrat din R. Moldova). Pentru demiterea guvernului sunt necesare 51 voturi. Partidul Platforma DA, care are 11 mandate, a elaborat un proiect de moțiune de cenzură pentru demiterea guvernului. Pentru ca aceasta să fie dezbătut de parlament, are nevoie de susținerea a ¼ din cei 101 deputați¹. Partidul Platforma DA a transmis PAS (14 deputați), proiectul unei moțiuni de cenzură și a solicitat constant, în ultima lună, sprijin pentru un guvern care să fie susținut de deputați din toate partidele, cu excepția formațiunii Șor. Grupul Pro Moldova (susținut de 14 deputați) a anunțat că va vota moțiunea de cenzură. Președintele, Igor Dodon a afirmat că un nou guvern va fi numit doar cu acceptul președintelui și participarea PSRM. Președintele a respins categoric și posibilitatea unui guvern susținut de forțe politice controlate de Vlad Plahotniuc și Ilan Șor: [Ca să curmăm din rădăcină planurile lui Plahotniuc și Șor, e nevoie ca PSRM, PAS, PDM și PPDA să dea dovadă de responsabilitate politică, să caute împreună cele mai bune soluții pentru că în Parlamentul Republicii Moldova să nu fie instaurat haosul și anarhia.](#)

* Ileana Racheru este doctor în științe politice, Universitatea din București (2014). Din noiembrie 2013 este referent în cadrul Institutului Diplomatic Român (domeniul de expertiză spațiul ex-sovietic).

¹ [Parlamentul R. Moldova a fost constituit în urma alegerilor din 24.02.2019](#). Inițial au fost reprezentate în legislativ 4 formațiuni PSRM, PD, Platforma DA, PAS, Partidul Șor și 2 deputați neafiliați. În prezent, în urma unor procese de traseism politic, configurația parlamentului este următoarea PSRM (37 mandate), PD (13 deputați), PAS (15 mandate), Grupul Parlamentar Pro Moldova (14 mandate), Platforma DA (11 deputați), Partidul Șor (9 mandate), deputați neafiliați (2).

PSRM este o formațiune de orientare pro-rusă din partea căruia a candidat la alegerile prezidențiale din 2016, președintele Igor Dodon. PD a fost controlat de oligarhul Vlad Plahotniuc care a fugit în SUA și [pe numele căruia a fost emis de către o instanță din R. Moldova un mandat de arestare, fiind acuzat de escrocherie, spălare de bani, organizarea și conducerea unui grup criminal](#). În prezent, se speculează faptul că ar coordona "din umbră" Grupul Pro Moldova. PAS și Platforma DA sunt partide de orientare pro-europeană. Partidul Șor a fost creat și este controlat de oligarhul Ilan Șor care a fugit în Israel. În iulie 2019, [Curtea de Apel din Cahul a emis o încheiere care autorizează un mandat de arestare iar Ministerul Afacerilor Interne al R. Moldova l-a anunțat în căutare națională și internațională pe inculpatul Sor Ilan Miron](#). Șor a fost condamnat în primă instanță la 7 ani și 6 luni de închisoare într-un dosar de escrocherie

Principalele critici formulate de opoziție cu privire la activitatea guvernului condus de Ion Chicu sunt legate de crizele sanitară și economică cu care se confruntă R. Moldova, precum și de disponibilitatea acestui cabinet de a organiza alegeri prezidențiale libere și democratice.

Scenarii

1. Demisia premierului /moțiunea de cenzură și alegerile anticipate

Există două posibilități prin care cabinetul condus de Ion Chicu ar putea să iasă de la guvernare: demisia și moțiunea de cenzură. Prima varietate nu presupune plecarea de la putere a lui Ion Chicu, care va continua să conducă R. Moldova cel puțin până la alegerile prezidențiale.

Opoziția nu se poate baza pe 51 mandate (necesare pentru a vota moțiunea de cenzură) pentru că Ilan Șor, oligarhul fugar nu a depus mandatul și nu poate vota dacă nu este prezent fizic în parlament. În plus, unul dintre deputații independenți a votat proiecte legislative alături de PSRM și PD la ultima sesiune a legislativului.

Votarea unei moțiuni de cenzură nu presupune în mod automat declanșarea alegerilor anticipate deoarece, potrivit Constituției R. Moldova acestea pot surveni doar după dizolvarea parlamentului. Dacă în cel mult 45 zile de la data moțiunii de cenzură și după 2 tentative de formare a unui nou guvern nu există un consens și o majoritate parlamentară, președintele declanșează alegeri parlamentare noi. Alegerile parlamentare anticipate nu pot fi organizate în ultimele 6 luni până la expirarea mandatului prezidențial².

Igor Dodon a anunțat că ” [Eu pot să-l înaintez pe Chicu încă de 2-3 ori și nimeni n-o să poată să mă impună să semnez alt candidat la funcția de prim-ministru](#)”. Acest lucru semnaleză că prima opțiune a lui Dodon este rămânerea la putere a unui guvern condus de Ion Chicu. Acest cabinet mai poate conta pe sprijinul PDM (fără a fi cunoscut exact numărul deputaților din cauza practicilor de traseism, cumpărare și șantajare a membrilor parlamentului) care păstrează la schimb controlul asupra unor ministere. În același timp, Igor Dodon îi poate șantaja pe cei din PDM cu dosare în justiție. Menținerea la putere a unui cabinet loial lui Igor Dodon prezintă avantaje pentru acesta și PSRM pentru că vor controla administrativ organizarea alegerilor. Un rol important îl vor avea și rețele administrative și politice locale create de Plahotniuc pe care PSRM și Igor Dodon nu au reușit să le preia în totalitate. Nu este însă exclus ca Vlad Plahotniuc să îl ajute pe Igor Dodon să câștige un nou mandat de președinte, pentru a se asigura că va fi protejat în fața justiției.

La alegerile prezidențiale din 2016, limitarea accesului diasporei occidentale la urne, participarea organizată a locuitorilor Transnistria la vot, discreditarea mediatică au fost

² Fost membru al Comisiei Electorale Centrale din R. Moldova, <https://www.zdg.md/importante/alegerile-parlamentare-anticipate-pot-avea-loc-in-aceeasi-zi-cu-alegerile-prezidentiale-scenariile-possibile-pentru-dizolvarea-actualului-parlament/>, accesat la 24.06.2020; Constituția R. Moldova, <http://www.parlament.md/CadrulLegal/Constitution/tabid/151/language/ro-RO/Default.aspx>, accesat la 24.06.2020.

metodele folosite de Plahotniuc pentru a-l ajuta pe Dodon să ajungă președinte. În 2019, Blocul ACUM a fost înlăturat de la guvernare pentru că fostul premier Maia Sandu s-a opus măsurilor prin care Igor Dodon și PSRM au încercat să preia controlul asupra funcției de procuror general.

Nu trebuie neglijată și influența F. Ruse asupra procesului electoral din R. Moldova. Deși, Igor Dodon a ratat recent un credit rusesc pentru R. Moldova, nu este exclus să încerce o renegociere a acestuia. Este puțin probabil ca Dodon să fie lăsat pe cont propriu la alegerile prezidențiale.

PAS a propus ca soluție organizarea alegerilor parlamentare anticipate concomitent cu scrutinul prezidențial. În acest sens, PAS a depus o sesizare către Curtea Constituțională(CC) cu privire la admibilitatea unei astfel de situații în cazul în care președintele Igor Dodon și-ar da demisia.

Propunerea PAS a fost deja respinsă de către Igor Dodon, iar CC nu a răspuns încă sesizării adresate. Aceasta nu este susținută nici de către Platforma DA. Vasile Năstase, deputat din partea Platformei DA a declarat *că nu este corect pentru alegători. Unde se mai practică așa ceva? Doar în Republica Burundi unde au fost organizate în același timp, alegeri prezidențiale, parlamentare și locale. În plus, acest scenariu i-ar ajuta foarte mult pe Igor Dodon și PSRM³.*

2. Un guvern votat de PAS, Platforma DA, Partidul Șor, Grupul Pro-Moldova.

Este scenariul cu cele mai puține șanse de realizare.

Blocul ACUM există mai mult din punct de vedere formal. În plus PAS și Platforma DA nu s-au înțeles cu privire la candidatura la Hâncești, precum și la o candidatură comună la alegerile prezidențiale. Între cele două partide există și o competiție deschisă pe pentru voturile electoratului de dreapta. În același timp, discuțiile dintre PAS, Platforma DA și Șor sunt aproape imposibile. La fel și cu Pro Moldova despre care se spune că este în continuare controlat de oligarhul fugar V. Plahotniuc.

3. Un guvern susținut de o majoritate transpartinică

Până în prezent, Platforma DA a anunțat public un proiect preliminar pentru formarea unui nou executiv. Platforma DA susține ideea unui *guvern de sacrificiu anticriză, proeuropean și antioligarhic*, care să fie susținut de 51 deputați din toate partidele (cu excepția formațiunii Șor). Platforma DA a exclus și crearea unor alianțe politice în parlament, precum și prezența Grupului Pro Moldova în guvern. Liderii Platforma DA susțin că *deputații urmează să voteze doar pentru programul de guvernare și un cabinet de miniștri profesioniști și integri, capabili să gestioneze situația extrem de dificilă în care se află țara⁴.*

Vasile Năstase, deputat Platforma DA este de părere că *în situația în care un guvern condus de această formațiune va reuși să oprească pandemia, să organizeze alegeri libere și să redreseze*

³ |Interviu cu Vasile Năstase, deputat Platforma DA.

⁴ |Pagina personală de Facebook a lui Alexandr Slusari, vicepreședinte al partidului Platforma DA.

economia cu ajutorul unor profesioniști, nu există un pericol real ca forțele pro-europene să piardă procente importante la alegerile prezidențiale și parlamentare. În același timp, strategii Platforma DA susțin că ”guvernul Chicu poate genera un avantaj de 10-15% pentru Igor Dodon la alegerile prezidențiale, folosind resursele administrative ale statului, mașinăria electorală de imagine, cumpărare enormă a PSRM...Și acest lucru a fost dovedit chiar și de alți premieri ”tehnocrați”, Dumitru Braghiș și Vasile Tarlev”⁵.

Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) susține ideea organizării concomitente a alegerilor anticipate parlamentare și prezidențiale⁶. Dar, președinta acestuia, Maia Sandu a declarat că reprezentanții PAS sunt [”deschiși pentru opțiunea Andrei Năstase prim-ministru”](#). În același timp, Sergiu Litvinenco, deputat și vicepreședinte PAS, consideră că ”nu există o abordare realistă a moțiunii de cenzură, dacă nu avem în prealabil voturile și înțelegerile pentru un alt guvern”⁷. Litvinenco susține că ”soluția cea mai bună pentru PAS și pentru R. Moldova este alungarea lui Igor Dodon fără a-i permite lui Vladimir Plahotniuc să revină”⁸.

4. Un guvern Platforma DA, PAS, PSRM (eventual și cu participarea PD)

Este un scenariu puțin probabil pentru că o astfel de ofertă a fost formulată de Igor Dodon și respinsă de Maia Sandu. Platforma DA nu dorește să participe la guvernare alături de PSRM (și PD) dacă o astfel de configurație nu e asumată și de PAS.

⁵ ||intervi cu Vasile Năstase, deputat Platforma DA.

⁶ Deputatul Sergiu Litvinenco a depus o sesizare la CCM [pentru interpretarea prin colaborare a dispozițiilor mai multor articole din Constituție, care se referă la posibilitatea desfășurării concomitente a alegerilor parlamentare anticipate în cazul întrunirii circumstanțelor constituționale pentru dizolvarea Parlamentului cu alegerile prezidențiale anticipate în cazul în care intervine vacanța funcției urmare a demisiei Președintelui Republicii Moldova](#). Până în prezent, Curtea nu s-a pronunțat.

⁷ ||intervi cu Sergiu Litvinenco, deputat fracțiunea politică PAS, Blocul ACUM.

⁸ ||bidem.